

## Streszczenie rozprawy doktorskiej

Autor: mgr Małgorzata Babula  
Promotor: Prof. zw. dr hab. Wiesław Skrzydło

Temat rozprawy:

*Wpływ ubezwłasnowolnienia na sferę konstytucyjnych wolności i praw jednostki*

Rozprawa doktorska jest próbą teoretycznej analizy praktycznych skutków ubezwłasnowolnienia.

Ubezwłasnowolnienie jest instytucją prawa cywilnego, ale w całym wymiarze oddziałuje na codzienne życie człowieka, w tym zwłaszcza na jego prawa i wolności, na których straży stoi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli *a contrario* zestawimy z ubezwłasnowolnieniem wolność i swobodę działania (mieszczące się w granicach określonych przepisami prawa i zasadami współżycia społecznego) okazuje się, że możemy być w realizacji tych wolności i swobód mocno ograniczeni.

Ochronna funkcja ubezwłasnowolnienia – z założenia ubezwłasnowolnienie ma bowiem służyć jednostce – powinna determinować przekonanie, że stanowi ono narzędzie do reagowania (i stosowania) w sytuacjach niebudzących wątpliwości i niezbędnych dla pomocy jednostce w sprawach, w których nie radzi ona sobie z należyтым rozeznaniem. Orzekanie o ubezwłasnowolnieniu musi zatem przebiegać ze szczególną starannością, wnikliwością i odpowiedzialnością za człowieka, któremu ingeruje się w prawo do bycia wolnym.

Inwazyjność ograniczenia (lub całkowitego braku) zdolności do czynności prawnych nie budzi wątpliwości. Korelatem ubezwłasnowolnienia są bowiem limitacje w możliwości decydowania o sobie i swoich sprawach. Wystarczy nadmienić, że ubezwłasnowolnienie wpływa m.in. na możliwość zawierania związku małżeńskiego, na wykonywanie władzy rodzicielskiej, na zdolność rozporządzania swoim majątkiem, na prawa wyborcze, jak również na prawo do poddania się zabiegowi medycznemu, a także ma wpływ na odpowiedzialność karną. Czynności codzienne, poprzez ubezwłasnowolnienie, stają się trudne do wykonania, albo wręcz niemożliwe.

Tymczasem procedury orzekania o ubezwłasnowolnieniu rodzą pytania i wątpliwości. Tym bardziej, że nie wszystkie działania ustawodawcy wydają się być w pełni zasadne, bezwzględnie obiektywne i komplementarne.

Prace nad zmianami w przepisach dotyczących ubezwłasnowolnienia, a mające na celu likwidację ubezwłasnowolnienia częściowego, zyskują wielu zwolenników. Konieczność zmian wyniknęła z faktu ratyfikowania przez Polskę w roku 2012 Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych i może być postrzegana jako próba sprostania wymogom nałożonym na Polskę przez Konwencję oraz odpowiedź na postulaty osób niepełnosprawnych i środowisk działających na rzecz tych osób. Natomiast podejmowane działania, podobnie jak uzasadnienia dla nich mogą budzić wątpliwości. Powstaje sytuacja, w której instytucja stworzona dla dobra człowieka, mająca charakter pomocowy i chroniąca godność człowieka, jawi się jako stygmat.